

ALMANYA NOTLARI 27

Mayıs 2024-Aralık 2024

Almanya'da Çöken Bir Üçlü Koalisyonun Anatomisi

Fulya Canşen

ÖNSÖZ

Almanya 2025'e seçim kampanyaları ile girecek. SPD, Birlik 90/Yeşiller ve FPD'den oluşan "Trafik Işığı Koalisyonu" üç yılın ardından sona erdi. İktidardaki partiler, bütçe ve ekonomi politikalarıyla ilgili anlaşmazlık yaşayınca Scholz, 6 Kasım'da yaptığı açıklamada, Maliye Bakanı ve FPD Genel Başkanı Christian Lindner'a olan güveninin zedelendiğini ifade etti ve görevden aldı. Cumhurbaşkanı Frank Walter Steinmeier, Federal Meclisi feshederek 23 Şubat 2025'te erken seçime gidileceğini duyurdu. Almanya Notlarının yeni sayısı için Batı Almanya Radyo TV Kurumu WDR-Cosmo editörü ve T24 yazarı Fulya Canşen, "Almanya'da Çöken Bir Üçlü Koalisyonun Anatomisi" başlığıyla ele aldığı yazısında, bu koalisyonun dağılma sürecini değerlendiriyor. Almanya'da Merkel'den sonra güçlü bir lider olmadığı için de koalisyon hükümetinin yürümediğini söyleyen Canşen, anketlerde koalisyon partilerine verilecek oy oranlarının düştüğünü ve bundan aşırı sağcı parti ve popülist solun faydalandığını vurguluyor.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü olarak, 2025 yılında tüm Almanya Notları okurlarına sağlık, huzur ve mutluluk dileriz.

Saygılarımızla

DR. ÖZGE ONURSAL BEŞGÜL
MÜDÜR, AVRUPA BİRLİĞİ ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

DR. DENİZ GÜNEŞ YARDIMCI
UZMAN ARAŞTIRMACI VE DAAD OKUTMANI
AVRUPA BİRLİĞİ ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

Almanya'da çöken Bir Üçlü Koalisyonun Anatomisi

Fulya Canşen

Almanya'da Çöken Bir Üçlü Koalisyonun Anatomisi

Fulya Canşen

Almanya'da 26 Eylül 2021'de yapılan genel seçimi Sosyal Demokrat Parti SPD'nin merkezi Willy Brand Haus'da izlemiştim, çünkü anketler SPD'nin birinci parti olacağına işaret ediyordu. 16 yıl süren Merkel hükümetlerinden sonra Hristiyan Birlik Partileri CDU/CSU zayıflamış, Merkel'in halefi olacak güçlü bir aday çıkaramamıştı. Seçimde en fazla oy alan SPD, yoğun müzakereler sonunda Birlik 90/Yeşiller ve Liberal Parti FDP ile üçlü bir koalisyon kurmayı tercih etti. Liderler koalisyonu bir selfi ile bütün dünyaya ilan ettiklerinde yenilikçi, genç ve sağlam bir hükümet sözü de verdiler. İdeolojik çeşitlilik gösteren bu üçlü koalisyon, özellikle iklim değişikliği, dijitalleşme ve sosyal adalet gibi konuların altını çiziyordu. SPD, sosyal adalet ve çalışanlara daha fazla hak sağlama iddiası ile toplumun geniş kesimine seslenmişti. Yeşiller ise seçmenlerin ilgisini, çevre dostu politikalar, iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hakkında çekti. FDP'nin iddiası daha liberal ekonomik politikalar yürütmek, serbest piyasa ekonomisi ve dijitalleşme alanında ilerlemektir.

Üçlü koalisyondaki çatlaklar ilk üç ayda ortaya çıktı

Maalesef bu iddialı koalisyonda sorunlar iktidara geldikleri ilk aylarda başladı, çünkü koalisyonun hedefi büyüktü. Almanya'nın iklim koruma lideri olması, 400.000 yeni konut inşaatı, sosyal devletin modernize edilmesi, işsizlik yardımlarının "vatandaşlık maaşına" dönüştürülmesi ve çocuk yardımlarının arttırılması ile hisse bazlı emeklilik sisteminin hayata geçirilmesi gibi planlardı bunlar. Yeşiller, iklim değişikliğiyle mücadele için daha sert ve acil önlemler almayı isterken, FDP, çevreyi korumak adına daha fazla düzenlemenin ve hükümet müdahalesinin ekonomik büyümeyi engelleyebileceği gerekçesiyle buna karşı çıkıyordu. Bu durum, her iki parti arasında zaman zaman gerginliklere yol açtı. Partilerin ekonomi politikalarında uyum sağlaması, FDP vergi artırımlarına sürekli karşı çıktığı için giderek güçleşti. Çünkü SPD ve Yeşiller, daha fazla gelir elde etmek ve sosyal alanlara daha fazla harcama yapmak için zenginlerden alınacak vergileri arttırmayı talep ediyordu. Almanya'nın pek gündeme çıkmasa da en önemli sorunlarının başında konut kıtlığı geliyor. Koalisyonda bu konuda da ciddi çatırdamalar oldu. SPD, konut fiyatlarını düşürmeye yönelik daha fazla düzenleme isterken, FDP sürekli, devlet müdahalesine karşı çıkarak serbest piyasa mekanizmalarının devreye

girmesi gerektiğini savundu. Başbakan Olaf Scholz, SPD, Yeşiller ve FDP'nin iş birliğini "Göz hizasında bir koalisyon" olarak tanımlamıştı, ancak vaat edilen gizlilik ve kamuoyuna sadece çözümlerle çıkma sözü 100 gün bile sürmedi. Korona pandemisinin yeniden patlak vermesi, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve enerji krizleri gibi devasa zorluklar koalisyonun uyum içinde çalışmasını zorlaştırdı.

Vatandaş cezayı oylarıyla kesmeye başladı

İlk derin çatlak Maliye Bakanı Christian Lindner (FDP), benzin ve dizel fiyatlarının hızla artması nedeniyle sürücülere yakıt indirimini yapılması fikrini medyaya dayattığında, yaşandı. Şaşırın Yeşiller öfkeli ve olumsuz tepki göstermekle kalmadı bunu kamuoyu önünde yaptı. Artık aralarındaki tartışmaların tonu sertleşti. Isınma yasaları, vatandaş yardımları, borç frenleri, iltica ve göç gibi konularda daha sık tartışmaya başladılar. SPD ve Yeşiller, liberallerin ısrar ettiği borç freniyle mücadele ederken ihtiyaç listesi uzadıkça uzuyordu. En önemlisi de vatandaşlar kamuoyuna yansıyan bu tartışmalara ceza kesmeye başladı. Anketler koalisyon partilerine verilecek oy oranlarının hızla düştüğü, bundan aşırı sağcı parti ve popülist solun faydalandığını gösteriyordu. Hatta koalisyon, Federal Almanya tarihindeki en sevilmeyen hükümet olmayı başardı. Dananın kuyruğu bütçe görüşmelerinde koptu. 2025 yılı bütçesine ilişkin müzakereler, yaklaşık 12 milyar Euro'luk açığın bulunduğu bir taslağın Federal Meclis'e gönderilmesiyle sonuçlandı. Üç doğu eyaletinde yapılan ve aşırı sağın giderek güçlendiği seçimler koalisyon partileri arasındaki gerginliğin tuzu biberi oldu. Daha önce federal düzeyde iktidarda olan partiler eyalet düzeyinde hiç bu kadar düşük oy oranına sahip olmamıştı.

Çıbanın başı Liberaller gibi görünüyor

Seçimlerin ardından FDP lideri Lindner bir ultimatom vererek "kararların sonbaharı"nı ilan etti. Tartışmalı yasa tekliflerinin de hızla sunulması gerektiğini söyledi. Koalisyon partileri arasındaki gerginlik dayanılmaz hale geldi. Artık uzlaşma şansı yoktu.

Ekim ayında Lindner, koalisyonun neredeyse bütün ekonomik ve mali politikasını iptal ettiği bir talep listesi oluşturdu ve bunda diretti. SPD ve Yeşiller Lindner'in tavrını bir provokasyon olarak algıladılar ve siyasetçiye koalisyondan atılmak istemekle suçladılar. Başbakan Scholz, Lindner'in pek çok yasayı amacından saptırarak engellediğini, dar kafalı, partizan taktikler kullandığını öne sürerek, "çok sık güvenimi zedeledi. Bir başbakan olarak buna devam edemem" dedi ve O'nu 6 Kasım'da görevinden aldı. Sonrası çorap söküğü gibi geldi. FDP koalisyondan çekildi, ülkeyi azınlık hükümeti idare etmeye başladı ve Scholz 16 Aralık'ta güven oylaması yapılacağını duyurdu. Federal Meclis, Scholz hükümetine güvenoyu vermedi ve erken seçimin yolu açıldı. Alman seçmenler 23 Şubat 2025'de sandık başına gidecek. SPD, Yeşiller ve FDP Hükümeti federal düzeyde cumhuriyet tarihinin bu konstellasyondaki ilk üçlü koalisyonuydu. Almanya'da CDU ve CSU Birlik partileri olarak anıldığı için üçlü koalisyonlar çok nadir kurulur. 1949-1953 ve

1957-1961'de CDU/CSU, FDP ve Alman Partisi DP olmak üzere iki kez üçlü koalisyon kurulmuş, ancak Konrad Adenauer'in güçlü liderliği sayesinde ayakta kalmıştı. Buradan yola çıkarsak aslında Almanya'da Merkel'den sonra güçlü bir lider olmadığı için de koalisyon hükümetinin yürümediğini söyleyebiliriz.

Anketler muhafazakarları birinci parti gösteriyor

Scholz'un Lindner'i görevden alması ile birlikte Almanya'da seçim kampanyaları da başlamış oldu. Partiler başbakan adaylarını seçmede gecikmediler. Lindner ile Scholz bir kez daha bu görevi üstlendi. Birlik 90/Yeşiller bu kez Robert Habeck'de karar kıldı. CDU/CSU'nun başbakan adayı çoktan belliydi; Friedrich Merz. Aşırı sağcı Almanya için Alternatif AfD'nin adayı Alice Weidel. Sol partiden ayrılıp kendi adıyla parti kuran Sahra Wagenknecht'in (BSW) adaylığına kesin gözüyle bakılıyor. Sol Partinin adayları da Jan van Aken ve Heidi Reichinnek. Anketlere bakılacak olursa hem FDP hem de Sol Parti %5'lik barajı aşmaya çalışacak. Seçimden birinci parti olarak %33 ile CDU/CSU çıkıyor. AfD %19 ile muhtemelen ikinci sırada yer alacak. Yeşiller ve SPD %14 civarında oy toplayabiliyor. BSW ise meclise girmek için sınırdadır. Merz çoktan başbakanmış gibi davranıyor. Yeşiller son haftalarda biraz toparlandı, SPD ise seçimden önceki son haftalara güveniyor.

Bazı partilerin seçim programları birbirine benziyor

Partiler şimdiden seçim programlarının ana hatlarını açıkladılar. Muhafazakarlar başta vatandaşlık maaşı ve göçmenlerin Alman vatandaşlığına geçiş kolaylığı ve çifte vatandaşlığı iptal etmeyi, vergi indirimlerini, savunma ve güvenlik için daha fazla para harcamayı hedefliyor. Göç ve iltica politikası muhafazakarların seçim propagandalarında geniş yer alacak gibi görünüyor. Erken seçim heyecanı ile adeta aşırı sağcı parti liderleri gibi konuşmaya başlayan Friedrich Merz, tepki çekmemek için şimdilik geri adım attı. Yabancı düşmanı propagandaları ile bilinen AfD sınır kontrollerini arttırmak, mültecileri sınırdan geri döndürmek hatta tutuklamaktan yana. AfD'nin AB'nden çıkmak (Dexit), Alman Markı'na, kömür ve nükleer santrallerine geri dönmek, Rusya'ya konan ambargoyu kaldırıp doğal gaz satın almak gibi ilginç fikirleri var. SPD ekonomiye ağırlık vererek asgari ücreti arttırmak, yatırım yapmak isteyen firmalara fon sağlamak, zenginden daha fazla yoksuldan daha az vergi almak sözü veriyor. Elbette sosyal demokratlar da savunma harcamalarını arttırmaya devam etmekten yana. Yeşiller ise az ve orta gelirli vatandaşları rahatlatmak için "iklim parası" uygulamak, vatandaş fonu ile emeklileri rahatlatmak, organize suçlarla mücadele etmek istiyor. BSW, daha fazla konut, daha yüksek emeklilik maaşı, daha kaliteli okullar, ucuz enerji ve daha az göçmen istiyor. Seçim kampanyalarının ayrıntıları yılbaşından sonra yapılacak kurultaylardan sonra belli olacak. Şu ana kadar açıklanan ana hatlara bakılırsa kitle partilerinde ekonomi, popülist sağ ve solda göçmen karşıtlığı ön plana çıkıyor. Partiler arasındaki ideolojik farklılık ise giderek azalıyor.

Vatandaşlar hiçbir adayı beğenmiyor

Almanya 2025'e seçim kampanyaları ile başlayacak. Kampanyaların önemli konularından biri göç ve mülteci politikaları olacak görünüyor. Siyaset Bilimci İpek Maya Saygın gibi pek çok uzman "taklitler aslını yaşattığı için" merkez partilerin bu konuda popülist sağ ve solun söylemlerini benimsemesinden endişe duyuyor. Endişe duyulacak bir başka nokta da Almanya'da lider eksikliği. Alman Birinci Kanalı ARD'nin yaptırdığı bir ankete göre, vatandaşların sadece %28'i, muhtemelen iktidara gelecek olan CDU'lu Friedrich Merz'i iyi bir başbakan olarak görüyor. Yani her 10 kişiden 6'sı Merz'i beğenmiyor. O'nu çok az bir farkla Yeşillerin adayı Robert Habeck takip ediyor. Her üç kişiden ikisi Habeck'i başbakan olarak görmek istemiyor. SPD'li Olaf Scholz'u başbakan olarak beğenenlerin oranı %19. Aşırı sağcı Alice Weidel'i beğenenler ise Scholz'dan 2 puan daha az. Almanya'da seçmenin işi gerçekten zor görünüyor.